

Gdzie Twój dom, czyli o miejscu zamieszkania

Kategoria: Felietony

Opublikowano: sobota, 18, luty 2012 23:00

Grzegorz P. Kubalski

Odsłony: 24753

Wiele przepisów prawa wiąże określone skutki prawne z faktem zamieszkiwania na danym obszarze. Na gruncie prawa cywilnego od miejsca zamieszkania zależy – w braku innych ustaleń – miejsce spełnienia świadczenia, w prawie prywatnym międzynarodowym w wielu wypadkach decyduje o ustaleniu prawa właściwe. Z punktu widzenia prawa samorządu terytorialnego najbardziej istotnym przykładem będzie z kolei sam fakt przynależności do danej gminy (i odpowiednio powiatu oraz województwa) – wszakże jednostki samorządu terytorialnego stanowią wspólnotę wszystkich osób zamieszkujących na danym terenie. Czym zatem jest owe miejsce zamieszkania?

Zamieszkiwanie (w odróżnieniu od zameldowania) jest instytucją prawa cywilnego. Zgodnie z art. 25 Kodeksu Cywilnego miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu, przy czym zgodnie z art. 28 dana osoba fizyczna może mieć tylko jedno miejsce zamieszkania.

Zwróćmy uwagę, że w świetle prawa polskiego miejscem zamieszkania jest miejscowość, a nie konkretne miejsce w tej miejscowości (mieszkanie - lokal). W praktyce oznacza to, np. że jeśli małżonkowie mieszkają osobno w dwóch mieszkaniach położonych w tej samej miejscowości, to choć mają różne adresy zamieszkania, to jednak miejsce zamieszkania mają wspólne. Rozwiązanie to oznacza również, że członkami wspólnoty samorządowej – a zatem i uprawnionymi do korzystania z określonych praw – stają się bezdomni, którzy przeniosą się do danego miasta z zamiarem stałego przebywania w nim.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 25 KC, aby określona miejscowość mogła być uznana za miejsce zamieszkania konieczne jest by zostały spełnione jednocześnie dwa warunki:

- fizyczne przebywanie w danej miejscowości (corpus);
- zamiar, wola stałego pobytu (animus).

Choć warunki te wydają się proste, to jednak w praktycznych zastosowaniach prowadzą niejednokrotnie do problemów. Jak bowiem określić miejsce zamieszkania osoby samotnej, która posiadając mieszkanie w miejscowości A przyjeżdża tam tylko na weekendy, gdyż pozostałą część tygodnia spędza w miejscowości B, gdzie znajduje się jej zakład pracy, a jednocześnie gdzie wynajmuje mieszkanie? A jak zakwalifikować przypadek studenta, który do swojej rodzinnej miejscowości przybywa raz czy dwa razy w miesiącu, pozostały czas spędzając w miejscowości, gdzie znajduje się jego uczelnia wyższa?

Problemy tego typu starały się rozwiązać pospołu doktryna i orzecznictwo. W konsekwencji przyjmuje się, że przerwa w faktycznym przebywaniu w miejscu zamieszkania, nawet długotrwała nie pozbawia danej osoby miejsca zamieszkania, o ile tylko osoba ta zachowała zamiar pobytu w danej miejscowości. Jako przykłady takich długotrwałych przerw podaje się zazwyczaj odbywanie studiów, wykonywanie obowiązków pracowniczych, służbę wojskową, czy pobyt w więzieniu.

Oczywiście pozostaje do rozstrzygnięcia problem jak ustalić zamiar pobytu. Trudno jest tutaj poprzestawać wyłącznie na subiektywnych odczuciach danej osoby (wówczas mogłoby się okazać, że jej subiektywnym zamiarem jest zamieszkiwanie w Paryżu, tyle że nigdy tam nie była). W konsekwencji wskazuje się, że przez termin „zamiar” należy pojmować nie wolę wewnętrzną, ale wolę dającą się określić na podstawie obiektywnych możliwych do stwierdzenia okoliczności (wyrok WSA w Bydgoszczy z 8 września 2009 roku, sygn. I SA/Bd 479/09). O zamiarze stałego pobytu można mówić wówczas, gdy występują okoliczności pozwalające przeciętnemu obserwatorowi na wyciągnięcie wniosku, że określona miejscowość jest głównym ośrodkiem działalności danej dorosłej osoby fizycznej

Gdzie Twój dom, czyli o miejscu zamieszkania

Kategoria: Felietony

Opublikowano: sobota, 18, luty 2012 23:00

Grzegorz P. Kubalski

Odśłony: 24753

(wyrok WSA w Krakowie z 14 października 2010 roku, sygn. III SA/Kr 985/10, publ. LEX nr 757027). Tyle że przeciętny obserwator opiera swe spostrzeżenia przede wszystkim na obserwacji miejscu stałego przebywania... Sądy słusznie również wskazują, że zamiar pobytu w miejscu zamieszkania nie jest równoważny z pragnieniem dożywotniego lub długoletniego przebywania w danej miejscowości, dlatego też ocenę jakie jest aktualne miejsce zamieszkania osoby nie ma wpływu okoliczność, że być może w przyszłości zmieniona swoje miejsce zamieszkania (postanowienie NSA z 7 października 2010 r., sygn. akt I OW 99/10, publ. LEX nr 741789).

W efekcie we wszystkich trudniejszych sprawach zainteresowane podmioty – czy to sądy, czy to organy administracji – muszą wnikliwie ustalić, w której z miejscowości koncentruje się aktywność życiowa dane osoby i tą miejscowość uznać z jej miejsce zamieszkania.

Nie ma takiego problemu w sytuacji tzw. obowiązkowego miejsca zamieszkania. Uwzględnić bowiem należy, że część osób fizycznych ze względu na swój stan rozwoju nie jest w stanie w sposób świadomy zmanifestować woli stałego pobytu w danym miejscu. W konsekwencji Kodeks Cywilny określa, iż np. miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej. Jeśli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa.

Na zakończenie warto podkreślić, że samo zameldowanie stanowi kategorię prawa administracyjnego i tym samym nie przesądza o miejscu zamieszkania w rozumieniu prawa cywilnego, choć stanowi pewną przesłankę przy ustalaniu tego miejsca. Jak wskazał WSA w Krakowie w wyroku z 14 października 2010 roku, sygn. III SA/Kr 985/10, publ. LEX nr 757027 miejsca zamieszkania nie można utożsamiać z miejscem zameldowania, albowiem czynność zameldowania ma charakter jedynie ewidencyjny i nie wiąże się z nią nabycie jakichkolwiek praw bądź obowiązków przez osobę podlegającą zameldowaniu.

Grzegorz Kubalski